

Uspomene kapetana Joza Šunja

Priredio: Stjepan Vekarić

Četvrto poglavlje

Zapovjednik „Calmiusa“

U Feodosiji — Podvig u Marselju — Plate i prilike na brodovima braće Mimbelli — U Livornu — Smrtni slučaj na Oceanu — U Anversi — Drugo putovanje za Englesku — Incident sa stražarom Bosancem

Po dolasku »Calmiusa« u Carigrad preuzeo sam zapovjedništvo broda. Za upravitelja ostao je za to putovanje kap. Božo Murina.

Iz Carigrada krenuli smo u Crno more i nekoliko dana kasnije usidrili se u Feodosiji. Tu smo najprije izdržali četrnaest dana karantene. Za to vrijeme čitava se posada nalazila u lazaretu, a brod su čuvala dva naročita stražara.

Zapadno od Feodosije ili Kaffe (grad je sagrađen na podnožju zadnjeg brda južne obale poluotoka Krima) nalazi se prostran zaliv. Brodovi u karanteni sidrili bi ispred lazareta, na udaljenosti od skoro dvjesto metara od obale i na dubinama od 6 do 8 sežanja. Feodosijski se zaliv smatra jednim od najboljih na čitavoj ruskoj obali Crnog mora i nikad se nije čulo da bi tu bio stradao neki jedrenjak. Zaliv je zaštićen sa svih strana osim sa istočne i sjeveroistočne. S vjetrovima iz tih pravaca valovi ulaze nesmetano u zaliv, te je često potrebno baciti i treće sidro.

Zavrijeme našeg boravka u karanteni prevladavali su vrlo jaki sjeverozapadni vjetrovi. Jednog su dana popustila sidra nekog venecijanskog broda, koji je bio usidren u zadnjem redu brodova. Na brodu je, za peljara, bio ukrcaj neki Dubrovčanin. Nošen vjetrom brod je ubrzo, sa svim sidrima u vodi, izašao iz zaliva te se s kopna nije više ni vidio. Zapovjednik broda ukrcao se u čamac i prebacio na brod, a zatim ga doveo opet na sidrište.

Izdržavši karanten u Feodosiji, ušli smo u Azovsko more i nakrcali teret žita za Marselj. Da ne bi morali prekrcati žito na izlazu iz Azovskog mora, u Berđansku nismo ukrkali čitav teret već samo toliko da možemo slobodno preći brodom plićinu kod Jenikalea, na ulasku u Azovsko more. Ostatak tereta ukrkali smo u lotike i po prelasku plićine, prebacili smo ga u brodska skladišta.

Poslije kratkog zadržavanja u Carigradu nastavili smo putovanje i pred Marsilj stigli nakon dosta dugog putovanja. U to su vrijeme jedrenjaci izdržavali nekoliko dana karantene u St. Donezu, u zavjetrini između otoka Pomegh i Rattono. Veliki lukobran spajao je ta dva otoka i služio ujedno za vez brodova u karanteni. Po dubini i prostoru mogao se tu usidriti i najveći linijski brod.

Vežali smo se u četverovezu na tom lukobranu i dolazak broda javili lučkim vlastima. Odmah smo primili naređenje da ostanemo tri dana u karanteni.

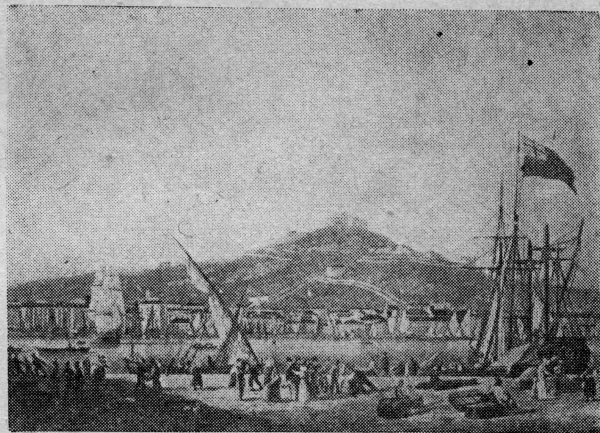
U St. Donez smo stigli, ako se ne varam, u srpnju. Teret što ga je brod prevozio bio je već prodan, a trebao je da bude isporučen kupcu u toku tog mjeseca. Ako ne primi teret u tom mjesecu, kupac je imao pravo na, ne sjećam se kakvu, oštetu. U isto su vrijeme cijene žitu padale i zakašnjenje od samo jednog dana moglo je da prouzroči velike gubitke.

Čudnim sticajem prilika, upravo onog dana, kad je brodu istjecao rok karantene, zapuhao je žestoki miztral, tolike snage, da je potpuno onemogućio prijelaz brodom iz St. Doneza do marseljske luke. U tu luku »Calmius« je mogao ući samo kod potpune tišine, jer je gaz broda bio samo dva palca manji od dubine na ulazu u luku.

Jedan smo dan na taj način već bili izgubili. Drugog je dana situacija bila slična. Trećeg dana već nisam mogao dulje izdržati; tog sam dana trebao prema ugovoru započeti predaju tereta. Odlučio sam stoga da pošto-poto uđem u marseljsku luku.

Bio je to rizičan i ludo smion potez. Ali, treba uzeti u obzir, da sam tada imao tek 21 godinu. Bio sam žestoka karaktera, nepromišljen i nemiran. Sreća je bila, da sam na brodu imao izvrsna peljara. Njega sam bio ukrcao već prvog dana po dolasku u St. Donez i on je zajedno s nama izdržavao na brodu karantenu. Kod takva nevremena, kasnije ne bih bio mogao ni dobiti peljara, a bilo bi nemoguće uputiti po njega čamac.

Na svaki sam način htio krenuti ali je peljar oklijevao. Od nepromišljena nauma odvratio su me i kapetani Orebica i Lazarević, koji su se s brodovima (»Elvira« i »S. Nicolo«) također nalazili u St. Donezu. Ali kad su vidjeli, da im je sve uzalud i da ne će uspjeti da me odvrte od nauma, obećali su mi, da će pomoći svojim konopima i svim ostalim, koliko im budu dopuštali zdravstveni propisi.

Luka Marselj u prvoj polovici XIX. stoljeća

I zaista, prije nego što sam izvukao brod iz četveroveza posade tih dvaju brodova prebacile su u svojim čamcima na »Calmius« dva debela konopa i njihove krajeve vezali na kopnu. Mogao sam tada skinuti brodske konope na krmi i povući se do sidra. Nakon podizanja sidra i odrešivanja dvaju konopa (koje su kasnije prikupili čamci dvaju prijatelja) uputili smo se, na samom flocu, prema velikoj marseljskoj luci.

Onaj, koji poznaje Provansu, znat će, da jaki ljetni miztrali traju tri do pet dana; da preko noći vjetar nešto oslabi i da izlaskom sunca postepeno ojača. Maksimum snage postiže vjetar u jutarnjim satima. Baš tu najjaču snagu brod je morao izdržati kad je — za trenutak nepomičan, bio odriješen od obale i slobodan od sidra, a iza krme, kad su se prijeteći nadvili valovi. Slijedećeg je trenutka bijesan udar vjetra raspršio u sitne kapljice vrhove tih valova i raznio ih po čitavom brodu. Brod je u to već bio postigao brzinu i blago se nagnuo, rekao bih, kao zbunjen od tog čudnog zagrljaja valova i vjetra. Na najopasnijoj točki na ulazu u luku brod je »razumno« slijedio pokrete kormila i upravo se u blagom luku okretao, kad ga je zahvatio divlji udar vjetra, podigao i, gotovo bih rekao, »prenio« preko opasne plićine, da bi se zatim icalio na nasukanom brodu, ali izvan opasnosti — u luci.

(Nastavit će se)